

Начало > Съдебни процедури > Граждански дела > Съдът на коя държава е компетентен?

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница е била наскоро променена. Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Моля, имайте предвид, че версиите на следните езици вече са преведени.

Swipe to change

английски**Съдът на коя държава е компетентен?**

Латвия

1 До кой съд трябва да се подаде исквата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

С Гражданския процесуален закон се гарантира, че всяко лице — физическо или юридическо — има право на съдебна защита на своите гражданските права, ако те бъдат нарушени или оспорени, и право на съдебна защита на всеки правно защитен интерес. По принцип всички граждански спорове се решават от съдилищата при съблюдаване реда на обикновените съдебни процедури. В изключителни случаи и само когато е определено в законодателството е възможно граждански спорове да бъдат решавани по извънсъдебен път. Когато е предвидено в законодателството, съдът разглежда също иски, предявени от физически и юридически лица, които по своята същност не представляват граждански спорове. Във всички случаи обаче въпросът за подведомствеността на спора се решава от съд или съдия. Ако съд или съдия приемат, че определен спор не е от компетентността на даден съд, в постановеното в тази връзка определение се указва компетентният за решаването на спора орган.

В Латвия няма специализирани съдилища за разглеждане на определени категории граждански дела. Като изключения от общите правила относно компетентността, съществуват обаче разпоредби, определящи кой по степен съд е компетентен да разгледа делото на първа инстанция.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исквата молба?

Гражданските дела се разглеждат по същество от съответния първоинстанционен съд. Определени видове дела, посочени в законодателството, задължително се разглеждат от окръжен съд.

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Висшестоящ съд не може да разгледа дадено дело по същество преди то да е било разгледано от нишестоящ съд. Компетентен да разглежда граждански дела като първа инстанция е районният (градският) съд (*rajona (pilsētas) tiesa*) или окръжният съд (*apgabaltiesa*), на който е подсъдно делото. В гражданското съдопроизводство делата се разглеждат по същество от съответния родово и териториално компетентен съд.

Ако дадено дело попада в компетентността на съдилищата, по правило то се разглежда от районен (градски) съд, но някои видове дела, определени в законодателството, се разглеждат от окръжен съд. От окръжен съд като първа инстанция се разглеждат следните видове дела:

споровете за вещни права върху недвижима собственост, освен делба на имущество между съпрузи,

дела, отнасящи се до защита на патентни права, търговски марки и географски указания,

дела, отнасящи се до несъстоятелност и ликвидация на кредитни институции.

Ако по едно дело са подадени няколко иска и някои от тях са от компетентността на районен (градски) съд, а други — на окръжен съд, или когато в районен (градски) съд е подаден насрещен иск, по който е компетентен окръжен съд, делото се разглежда от окръжния съд.

Гражданските дела, свързани с държавна тайна, попадат в компетентността на Окръжния съд на Рига (*Rīgas apgabaltiesa*) като първа инстанция.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

Въз основа на предмета на делото гражданските дела се разпределят за разглеждане от съдилища от различна степен като първа инстанция, като се класифицират според категорията и естеството на иска. Дори тогава обаче всяко от съдилищата от една и съща степен има своя собствена териториална компетентност.

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Според основните правила за териториалната компетентност иск срещу физическо лице се предявява пред съда по декларираното местожителство на лицето (член 26 от Гражданския процесуален закон). Иск срещу юридическо лице се предявява пред съда по седалището на юридическото лице. Следователно надлежният първоинстанционен съд се определя според предмета на иска и според правилата за териториалната компетентност.

2.2.2 Изключения от основните правила

В Гражданския процесуален закон са предвидени също изключения от правилата за териториалната компетентност по граждански дела, по силата на които ищецът може да избере да предяви иск в съответствие с общите правила за териториалната компетентност, т.е. да се обърне към съда по декларираното местожителство, респективно седалището на ответника, или да предяви иск пред друг първоинстанционен съд от същата степен, който е определен от законодателството като алтернативен съд.

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

Иск срещу ответник, който няма декларирано местожителство, се предявява пред съда по фактическото местожителство на ответника.

Ако фактическото местожителство на ответника не е известно или ако ответникът няма обичайно местожителство в Латвия, искът се предявява пред съда по мястото, където се намира някакво недвижимо имущество, принадлежащо на ответника, или по последното известно местожителство на ответника.

В някои случаи, посочени в законодателството, ищецът има известни права да избира дали да предяви иск пред съда по декларираното местожителство, респективно седалището на ответника, или пред друг съд.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

Правилата за избора на компетентен съд от страна на ищеца са определени в член 28 от Гражданския процесуален закон, в който е даден подробен списък на видовете дела и на алтернативните съдилища, пред които може да бъде предявен иск:

иск, произтичащ от дейностите на дадено дъщерно предприятие или на представителството на юридическо лице, може да бъде предявен също пред съда по седалището на дъщерното предприятие или представителството на юридическото лице,

иск, касаещ събиране на вземания за издръжка на деца или родители или установяване на бащинство, може да бъде предявен също пред съда по декларираното местожителство на ищеца,

иск, вследствие на телесна повреда (членове 2347—2353 от Гражданския закон), довела до нетрудоспособност, друго увреждане на здравето или до смъртта на засегнатото лице, може да бъде предявен също пред съда по декларираното местожителство на ищеца или по местоизвършване на деянието,

иск за щети на имущество на физическо или юридическо лице може да бъде предявен също пред съда по местоизвършване на деянието,

иск за реституиране на собственост или за компенсация според нейната стойност може да бъде предявен също пред съда по декларираното местожителство на ищеца,

искове по морското право може да бъдат предявени също пред съда по мястото на конфискуване на плавателния съд, принадлежащ на ответника, иск срещу няколко ответника, които живеят или се намират на различни места, може да бъде предявен пред съда по местожителството или седалището на един от ответниците,

иск за развод или унищожаване на брак може да бъде предявен пред съда по декларираното местожителство на ищеца, ако:

с ищеца живеят ненавършили пълнолетие деца,

бракът, който подлежи на прекратяване, е с лице, което изтърпява наказание лишаване от свобода,

бракът, който подлежи на прекратяване, е с лице, чието местожителство е неизвестно или което живее в чужбина,

иск по трудовоправни отношения може да бъде предявен също пред съда по декларираното местожителство или местоработата на ищеца.

Ако ищецът по горепосочените дела няма декларирано местожителство, искът може да бъде предявен пред съда по фактическото местожителство на ищеца.

По граждански дела е предвидена също изключителна компетентност, която има преимуществено действие не само пред обикновената териториална компетентност, но също така пред всички други форми на териториална компетентност. В следните случаи компетентността се определя от типа на иска.

Иск, касаещ права на собственост или други вещни права върху недвижим имот, или допълнителни права, свързани с владението му, или иск, свързан с вписването на тези права в отдела за кадастър и имотен регистър, или отписването на тези права и снемането на имота от регистъра за право на владение, трябва да бъде предявен пред съда по местонахождението на имота.

По предявен иск за наследството на починало лице, когато няма известни наследници, които са били потвърдени или които са приели наследството, компетентен е съдът по декларираното или по фактическото местожителство на починалото лице, но, ако декларираното или фактическото местожителство на починалото лице не е в Латвия или е неизвестно, компетентен е съдът по мястото, където се намира имотът от наследството или част от него.

Изключителна компетентност може да бъде предвидена също по други законодателни актове.

Долупосочените разпоредби се прилагат също по случаи, които са предмет на специално съдебно производство:

Молбата за одобряване на осиновяване се подава в съда по декларираното местожителство на осиновителя или, ако няма такава, по фактическото местожителство на осиновителя. Молба за прекратяване на осиновяване се подава в съда по декларираното местожителство на заявителя или, ако няма такава, по неговото фактическо местожителство.

Молбата за одобряване на осиновяване, предявена от чужд гражданин или от лице, живеещо в чужда държава, се подава в съда по декларираното местожителство на осиновяваното дете. Ако обаче осиновяваното дете се намира в институция за отглеждане на деца, заявлението трябва да бъде подадено в съда по местонахождение на въпросната институция за отглеждане на деца (член 259, параграф 2 от Гражданския процесуален закон).

Молбата за поставяне на дадено лице под запрещение поради психическо заболяване или друго болестно състояние се подава в съда по декларираното местожителство на лицето или, ако няма такава, по фактическото местожителство на лицето. Ако лицето е настанено в лечебно заведение, молбата трябва да бъде подадена в съда по местонахождението на лечебното заведение (член 264 от Гражданския процесуален закон).

Молба за поставяне на дадено лице под запрещение и учредяване на попечителство върху дадено лице поради неговия или нейния разпуснат или разточителен начин на живот или злоупотреба с алкохол или други упойващи вещества трябва да се поде в съда по декларираното местожителство на лицето или, ако няма такава, по фактическото местожителство на лицето (член 271 от Гражданския процесуален закон).

Въпросите, свързани с попечителство върху имуществото на отсъстващо или изчезнало лице, се решават от съда по последното местожителство на лицето (член 278 от Закона).

Молба за обявяване на изчезнало лице за мъртво се подава в съда по последното местожителство на лицето (член 282 от Закона).

Молба за установяване от съда на правно релевантни факти се подава в съда по декларираното местожителство на заявителя или, ако няма такава, по неговото фактическо местожителство (член 290 от Закона).

Молба за погасяване на права върху недвижими имоти се подава в съда по местонахождението на имота. Заявление за погасяване на всякакви други права трябва да се подава в съда по декларираното местожителство на заявителя или, ако няма такава, по фактическото местожителство на заявителя или — в случай на юридическо лице — седалището, освен ако законът не предвижда друго (член 294, параграф 2 от Закона).

Молбата за анулиране на изгубен, откраднат или унищожен документ и за подновяване на свързаните с него права се подава в съда по мястото на плащане, което е указано в документа, или, ако мястото на плащане не е известно, в съда по декларираното местожителство на длъжника, или, ако няма такава, по фактическото местожителство на длъжника или — в случай на юридическо лице — седалището. Ако фактическото местожителство или седалището на длъжника също не са известни, молбата трябва да бъде подадена в съда по мястото на издаване на документа (член 299 от Закона).

Молба за обратно изкупуване на недвижими имоти се подава в съда по местонахождението на имота (член 336 от Закона).

Молбата за мерки за обезпечение на иск се разглежда от съда по седалището на длъжника (член 341.1 от Закона).

Дело за несъстоятелност на юридическо лице се решава от съда по седалището на длъжника. Съдът, на чиято територия е разположен центърът на основните интереси на длъжника, е компетентен да образува производство по несъстоятелност в съответствие с член 3, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета. Ако производството по несъстоятелност обаче се образува по член 3, параграф 2 от споменатия регламент, делото се решава от съда по местонахождението на даденото „предприятие“ на длъжника по смисъла на член 2, буква з) от същия регламент (член 363.1 от Гражданския процесуален закон).

Дело за лична несъстоятелност на физическо лице се решава от съда по декларираното местожителство на длъжника или, ако няма такова, по фактическото местожителство. Съдът, на чиято територия е разположен центърът на основните интереси на длъжника, е компетентен да образува

производство по несъстоятелност в съответствие с член 3, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета. Ако производството по несъстоятелност обаче се образува по член 3, параграф 2 от споменатия регламент, делото се решава от съда по местонахождението на даденото „предприятие“ на длъжника по смисъла на член 2, буква з) от същия регламент (член 363.22 от Закона).

Дела, свързани с несъстоятелността или ликвидацията на кредитни институции, се решават от съда по седалището на кредитната институция (член 364 от Закона).

Работодател може да подаде иск за установяване на незаконността на започнала или обявена стачка на основанията, посочени в Закона за стачките и в съответствие с предвидения в него ред: искът за установяване на незаконността на започнала или обявена стачка се подава в съда по мястото, на което ще се проведе стачката (член 390 от Гражданския процесуален закон).

Представители на работниците може да подадат иск за установяване на незаконността на започнал или обявен локаут на основанията, посочени в Закона за трудовите спорове и в съответствие с предвидения в него ред: искът за установяване на незаконността на започнал или обявен локаут се подава в съда по мястото, на което ще се извършва локаута (член 394.1 от Гражданския процесуален закон).

Дела, касаещи неоспорвано изпълнение на задължения (*saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana*):

исковете за доброволна продажба на търг на недвижими имоти чрез съда трябва да се предявяват пред районния (градския) съд по местонахождението на недвижимия имот (член 395 от Гражданския процесуален закон),

исковете за неоспорвано изпълнение на парични плащания или връщане на движимо имущество или за неоспорвано изпълнение на задължения по договори, които са обезпечени с особен залог, се предявяват пред отдела за кадастър и имотен регистър на районния (градския) съд по декларираното местожителство на длъжника или, ако няма такова, по фактическото местожителство на длъжника (член 403, параграф 1 от Закона),

исковете за неоспорвано изпълнение по документи за учредяване на залог върху недвижими имоти или неоспорвано изпълнение на задължение за освобождаване или връщане на недвижими имоти под аренда или под наем трябва да се предявяват пред отдела за кадастър и имотен регистър на районния (градския) съд по местонахождението на недвижимия имот. Ако дадено задължение е обезпечено с няколко недвижими имота и компетентни по исковете са отделите за кадастър и имотен регистър на различни районни (градски) съдилища, искът се решава от отдела за кадастър и имотен регистър на районния (градския) съд по местонахождението на един от недвижимите имоти по избор на заявителя (член 403, параграф 2 от Закона),

исковете за неоспорвано изпълнение въз основа на задължение по корабна ипотека трябва да се предявяват пред отдела за кадастър и имотен регистър на районния (градския) съд по мястото на регистрация на задължението по корабната ипотека (член 403, параграф 3 от Закона).

Дела, касаещи изпълнението на задължения по съдебно известие (*saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtībā*):

Искове за изпълнение на задължения по съдебно известие трябва да се предявяват пред отдела за кадастър и имотен регистър на районния (градския) съд по декларираното местожителство на длъжника или, ако няма такова, по фактическото местожителство или седалището на длъжника (член 406.2 от Гражданския процесуален закон).

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Да, такава възможност съществува: латвийското законодателство дава възможност на страните по делото по споразумение между тях да избират съда с териториална компетентност по тяхното дело. При сключването на договор страните могат да посочат първоинстанционния съд, в който да бъдат уреждани всички бъдещи спорове във връзка с договора или изпълнението на условията по него. Те обаче нямат право да променят компетентността по отношение на предмета на спора, т.е. нивото на съда, който да разгледа делото на първа инстанция (член 25 от Гражданския процесуален закон), нито която и да било изключителна компетентност (член 29 от Закона). Определянето на компетентността по споразумение подлежи на две ограничения:

изборът на компетентен съд може да се упражнява само по отношение на спорове по договори,

споразумението за определяне на териториалната компетентност трябва да бъде постигнато при сключването на договора, като трябва да бъде посочен конкретният съд, който да разглежда потенциални спорове на първа инстанция. Когато страните сключват договор, те не биха могли да предвидят размера на потенциалния иск и следователно договорът трябва да предвижда алтернативен избор на първоинстанционен съд. В него трябва да бъде посочен както конкретен районен (градски) съд, така и конкретен окръжен съд, пред които страните да предявяват спорове в зависимост от размера на иска.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Според латвийското законодателство съдилищата с обща компетентност разглеждат както граждански, така и наказателни дела. За разлика от други държави, в Латвия няма специализирани съдилища, например семейни съдилища, или съдии, специализирани в конкретни правни въпроси. Както е обяснено по-горе, гражданските дела се разглеждат по същество от първоинстанционен съд и не могат да бъдат разглеждани от по-висшестоящ съд, докато делото не бъде приключено в по-нисшестоящия съд. За граждански дела първоинстанционният съд е районният (градският) съд или окръжният съд, в чиято компетентност попада делото. По правило всички граждански спорове попадат в компетентността на съдилищата, които ги разглеждат по реда на обикновените съдебни процедури.

Последна актуализация: 07/02/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.